

Liperin kunta
kirjaamo@liperi.fi

Viite: Lausuntopyyntö 23.9.2024

Lausunto Korpivaaran tuulivoimapuiston osayleiskaavaehdotuksesta

ASIAN KUVAUS

Liperin kunta pyytää Pohjois-Karjalan ELY-keskukselta lausuntoa Korpivaaran tuulivoimapuiston osayleiskaavaehdotuksesta.

Osayleiskaava-alue sijaitsee Liperissä Kaatamon seudulla Korpivaaran alueella, noin 17 kilometriä Liperin keskustan länsipuolella. Outokummun kuntaraja sijaitsee noin 600 metrin päässä lännessä ja Heinäveden kuntaraja etelässä noin 3 kilometrin päässä. Suunnittelualueen pinta-ala on noin 1426 hehtaaria. Suunnittelualue on pääosin metsätalouskäytössä olevaa maata. Suunnittelualueella ei sijaitse asuin- tai lomarakennuksia. Pohjois-osissa Pykäläsärkätien läheisyydessä sijaitsee Ristinpohjan metsästysseuran maja.

Osayleiskaavan tavoitteena on mahdollistaa neljän tuulivoimalan rakentaminen osayleiskaavaan osoitetuille alueille. Osayleiskaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, MRL) 77 a §:ssä tarkoitetulla tavalla siten, että rakennusluvut tuulivoimaloille voidaan myöntää suoraan osayleiskaavan perusteella.

Suunnittelutyötä ohjaavat Pohjois-Karjalan voimassa olevat maakuntakaavat. Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040:ssa suunnittelualueelle on osoitettu merkinnät luonnonsuojelu- ja koskiensuojelualue (SL), rakennuskiviainesten ottoalue (EO2), kalliokiviainesten ottoalue (eo3), pääsähkölinja 110 kV ja ohjeellinen pääsähkölinja 400 kV.

LAUSUNTO

Osayleiskaavaehdotuksen ratkaisu

Korpivaaran tuulipuiston osayleiskaavan suunnittelualueelle suunnitellaan neljää yksikköteholtaan 8–10 MW tuulivoimalaitosta. Voimaloiden

18.10.2024

kokonaiskorkeus on enintään 250 metriä. Koko tuulivoimala-alueen kokonaisteho on noin 24–40 MW ja se on mahdollista liittää johdonvarsiliityntänä kaava-alueen halki kulkevaan Fingridin voimajohtoon. Osayleiskaavaehdotuksessa on osoitettu tuulivoimaloiden alueet (tv-1) sekä voimaloiden ohjeelliset rakennuspaikat. Tuulivoimaloille on osoitettu uudet ja parannettavat tieyhteydet, sekä maakaapeleiden ja ilmasähköjohdon sähkönsiirtoreitit. Sähköaseman sijainti on merkitty kaavakarttaan ohjeellisena.

Osayleiskaavan suunnittelualue on pääosin maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M-1), jolle sallitaan maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen. Asuinrakentamista ei sallita. Maa- ja metsätaloutta palveleva rakentaminen tulee sijoittaa vähintään 1,5 kertaa tuulivoimalan kokonaiskorkeuden etäisyydelle tuulivoimaloista tai rakentamattomasta tuulivoimaloiden alueesta. Lisäksi alueelle on osoitettu luonnonsuojelu- (SL) ja vesialueet (W) sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet (luo).

Osayleiskaavan luonnosvaiheessa alueelle tavoiteltiin yhdeksän voimalan tuulivoimalakokonaisuutta. Tuulivoimaloiden lukumäärää on kaavaehdotusvaiheeseen vähennetty neljään voimalaan. Kaavaehdotus perustuu voimaloiden lukumäärän, sijainnin ja kokonaiskorkeuden osalta Puolustusvoimien antamaan lausuntoon.

Hankkeeseen liittyvä ympäristövaikutusten arviointimenettely

Korpivaaran tuulivoimahankkeen kaavoituksen rinnalla on toteutettu ympäristövaikutusten arviointimenettely YVA-lain (242/2017) tarkoittamana yhteismenettelynä (5 §, 768/2019). YVA-menettelyssä on arvioitu hankevaihtoehtoina enintään yhdeksän (9) tuulivoimalan sekä enintään kuuden (6) tuulivoimalan vaihtoehdot. Lisäksi on arvioitu ns. nollavaihtoehto, so. hankkeen toteuttamatta jättäminen.

YVA-menettelyssä on selvitetty hankkeen ja sen vaihtoehtojen todennäköisesti merkittävimmät ympäristövaikutukset. Laadittuja selvityksiä ja arvioinnin tuloksia hyödynnetään osayleiskaavoituksessa. Kaavassa määritellään muun muassa voimaloille sallittavat sijoituspaikat, enimmäismäärät ja -korkeudet. Kaavoituksen yhteydessä voidaan tarvittaessa laatia myös täydentäviä selvityksiä ja vaikutusten arviointeja. Kaavassa voidaan antaa myös määräyksiä haitallisten vaikutusten lieventämiseksi.

Hankkeen yhteysviranomaisena toiminut Pohjois-Karjalan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on antanut hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista YVA-lain 23 §:n mukaisen perustellun päätelmän 27.6.2023. Osayleiskaava kaavaselostuksessa kappaleessa 5.10 käy ilmi hankkeen YVA-menettely. Kappaleessa ei kuitenkaan todeta, että yhteysviranomaisen on antanut hankkeesta perustellun päätelmänsä. Lisäksi kunnan osayleiskaava kaavaehdotusta koskevassa kuulutusasiakirjassa mainitaan virheellisesti, että nähtävillä olisi myös YVA-selostus. Lisäksi

18.10.2024

yhteysviranomaisen huomauttaa, että nähtävillä olevissa asiakirjoissa, suunnittelutilanteen kuvauksissa olisi ollut hyvä tuoda esiin muutokset, joita hankkeen osalta on tehty ympäristövaikutustenarviointi menettelyn jälkeen.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että YVA-lain 26 §:n mukaisesti arviointi on otettava huomioon vaadittavissa luissa. Lupapäätökseen on sisällytetävä perusteltu päätelmä, ja siinä on asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta koskevien kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus, perusteltu päätelmä on otettu huomioon. Lupa-
viranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajan tasalla lupa-asiaa ratkaistaessa YVA-lain 27 § osoittamalla tavalla.

Hankkeen voimalamäärät, -koko ja kokonaisteho ovat muuttuneet annetun perustellun päätelmän jälkeen ja YVA-lain 27 § mukaisesti hankevastaava on pyytänyt ennen lupa-asian vireilletuloa yhteysviranomaista esittämään näkemyksensä laatimansa perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Yhteysviranomaisen on esittänyt näkemyksensä erillisenä lausuntonaan hankevastaavalle. Yhteysviranomaisen toteaa, lausunnossaan perustellun päätelmän olevan ajantasainen, eikä yhteysviranomaisen yksilöinyt tai vaatinut selvitysten täydentämistä.

Maakuntakaava

Suunnittelualueella ovat voimassa seuraavat Pohjois-Karjalan maakuntakaavat:

- Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040 (kokonaismaakuntakaava)
- Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 1. vaihe (turvetuotanto, arvokkaat suot sekä rakennettu kulttuuriympäristö)
- Pohjois-Karjalan 3.vaihemaakuntakaava (2014), tuulivoima-alueiden osalta

Parhaillaan laadittavana oleva Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 2. vaihe (energia ja maisemat) on ollut luonnoksena nähtävillä syksyllä 2024. Tässä vaihemaakuntakaavassa käsitellään maakunnan sähkönsiirtoverkostoa ja siihen liittyvää energiainfrastruktuuria, uusiutuvan energian (erityisesti tuulivoima ja aurinkoenergia) tuotantoa ja niiden maankäytöllisiä tarpeita sekä maisema-alueita ja pohjavesialueita. Vaihekaavan luonnoksessa Korpivaaran hankealueelle on osoitettu tuulivoima-alue (tv). Osayleiskaavaehdotuksessa osoitetut kaikki neljä Korpivaaran voimalaa ovat maakuntakaavaluonnoksen rajauksen sisällä.

Kaavaselostuksessa todetaan virheellisesti, että Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, Heinäveden osa-alue (2023) olisi suunnittelualueella voimassa. Osayleiskaavan vaikutukset ulottuvat osin myös kyseisen kaavan alueelle Heinävedellä, mutta se ei ole voimassa suunnittelualueella.

18.10.2024

Pohjois-Karjalan maakuntakaavassa 2040 alueelle on merkitty 110 kV:n pääsähkölina ja ohjeellinen 400 kV:n pääsähkölinajavaus, rakennuskiviainesten ottoalue (EO2) ja kalliokiviainesten ottoalue (eo3) sekä luonnon-suojelualueita (SL). Pohjois-Karjalan maakuntakaavan 2040 1. vaihekaavassa Korpivaaran suunnittelualueelle ei ole kaavassa osoitettu kaavamerkintöjä tai -määräyksiä. Pohjois-Karjalan 3. vaihemaakuntakaavasta voimassa ovat ainoastaan tuulivoima-alueet. Muutoin vaihemaakuntakaava kumottiin Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040:n tultua voimaan.

Maakuntakaavassa 2040 osoitettuja ainestenottoaluevarauksia (EO2 ja eo3) ei ole esitetty osayleiskaavaan. Kaksi tuulivoimalaa sijoittuu rakennuskiviainesten ottoaluevarausten (EO2) alueelle. Kaavaselostuksessa todetaan, että tuulivoimaloiden sijoittelu, suunnittelualueen tiestö ja sähkönsiirto ovat yhteensovittavissa alueella mahdollisesti toteutettavan maa-ainesten oton kanssa. Maa-ainesten oton mahdollisuutta suhteessa tuulivoimarakentamiseen ei kaavaehdotuksessa ole tarkemmin selvitetty. Maa-ainestenotto on siten mahdollista tuulivoimarakentamisen rajoittamin ehdoin.

Osayleiskaavan selvitykset ja vaikutusten arviointi, yleistä

Osayleiskaavaehdotuksen selvitykset ja niiden pohjalta tehdyt vaikutusten arvioinnit perustuvat YVA-menettelyn yhteydessä tehtyihin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin. Vaikutusten arviointia on yleiskaavatyössä täsmennetty hankkeen YVA-menettelyn jälkeen tapahtuneiden muutosten johdosta. Lisäksi kaavatyössä on tehty tarkastelu mahdollisista yhteisvaikutuksista Heinäveden kunnan alueella vireillä olevan Jouhtenisen tuulivoimala-alueen YVA-hankkeen ja osayleiskaavoituksen kanssa Yhteisvaikutusten tarkastelu voi tässä vaiheessa olla vain alustavaa, koska Jouhtenisen tuulivoimahankkeen kaavoitus ja ympäristövaikutusten arviointi ovat vielä kesken.

Osayleiskaavaehdotuksessa tuulivoimaloiden toteuttamista teknisesti sekä voimalatoimintaa koskevia vaikutuksia on kaavatyössä selostettu varsin yksityiskohtaisesti. Tuulivoimarakentamisen vaikutusten on todettu olevan monelta osin joko vähäisesti tai jopa merkittävästikin kielteisiä.

Kaavaselostuksessa todetaan, että Valtioneuvoston asetuksen 1107/2015 mukaiset melun ohjearvot eivät ylitä voimassa tai vireillä olevien yleiskaavojen asuin- tai lomarakennusalueilla. Joensuun seudun yleiskaavaa 2020 lukuun ottamatta muille yleiskaavoitetuille alueille ei synny välkevaikutuksia tuulivoimaloista. Suunnittelualueen tuulivoimaloiden alueen lähiympäristöön kohdistuvat maisemavaikutukset eivät rajoita maankäyttöä alueella, mutta voivat vaikuttaa elinympäristön koettuun laatuun ja virkistyskäyttöön. Suunnittelualueen lähiympäristöön aiheutuvat maisemavaikutukset on arvioitu enintään suuriksi kielteisiksi.

18.10.2024

Kaavaehdotuksen selostusta 9.10.2024 ei ole luonnosvaiheen jälkeen päivitetty kaikin osin ajan tasalle. Kaavaa koskeva viranomaisneuvottelu käytiin 12.8.2024. Tästä neuvottelusta saatua palautetta ei kaavaehdotuksen selostuksessa ole käsitelty, vaikka kaavaselostuksessa todetaan, että saatu palaute käsitellään ja huomioidaan osayleiskaavaehdotusta laadittaessa.

Vaikutukset ilmastoon ja suhde ilmastonmuutokseen

Osayleiskaavaehdotuksen selostuksessa on perustellusti nostettu esiin tuulivoiman ja uusiutuvan energian positiivisia vaikutuksia suhteessa kansainvälisiin, valtakunnallisiin, maakunnallisiin ja kunnallisiin ilmasto- ja energiaohjelmiin ja -tavoitteisiin. Kaavaselostusta on ELY-keskuksen kommenttien pohjalta täydennetty mm. rakentamisen aikana syntyvien päästöjen, purkujätteen määrän sekä hiilinielulaskelmien osalta. Vaikutusten arviointiin sisältyy kuitenkin joiltakin osin samoja epävarmuuksia kuin luonnosvaiheessa, joita ELY-keskus haluaa tässä lausunnossa nostaa esiin.

Ilmastovaikutusten arvioinnissa esitetään, että hankkeen tuottamalla energialla korvataan fossiilisilla polttoaineilla tuotettua sähköä ja vähennetään näin energian tuotannosta syntyviä kasvihuonekaasupäästöjä. ELY-keskus huomauttaa, että tuulivoimatuotannolla on pitkällä aikavälillä merkittäviä myönteisiä ilmastovaikutuksia, mutta yhden hankkeen toteuttamisella ei suoraan voida katsoa korvattavan päästöintensitiivistä sähköntuotantoa.

Hankkeen vuosittain tuottaman sähköön päästöjä on suositellun keskimääräisen sähköntuotannon päästöjen lisäksi verrattu hiilellä ja maakaasulla tuotetun sähköön päästöihin. Tällainen vertailuasetelma tuottaa epärealistisia tuloksia, sillä se ei huomioi sähköntuotannon nykytilannetta eikä lähitulevaisuuden kehitystä. Fossiilittomalla sähköön tuotannolla eli uusiutuvilla energialähteillä ja ydinenergialla katettiin 89 % Suomen sähköön tuotannosta vuonna 2022 (Tilastokeskus 2024). Vuonna 2023 kivihiilellä tuotetun sähköön osuus laski puolella ja maakaasulla tuotetun sähköön määrä 28 % edellisvuodesta.

Hankkeen ilmastovaikutusten arvioinnissa tulee käyttää ajantasaisia lähtötietoja ja sähköntuotannon nykytilaa kuvaavia päästökertoimia, kuten Tilastokeskuksen päästökerrointa Suomen keskimääräisen sähköntuotannon CO₂-päästöille. Päästökertoimet päivittyvät sähkömarkkinoiden muutosten myötä, ja tehtyjen arviointien tulisi pohjautua ajantasaisimpaan saatavilla olevaan tietoon.

Hankkeen kokonaispäästöjä esittelevään taulukkoon (9–9) on sisällytetty vuosittainen hiilinielujen poistuma, mutta rajattu hankkeesta aiheutuva maaperän ja puuston hiilivarastojen poistuma tarkastelun ulkopuolelle. Sähkönsiirron ilmastovaikutukset on esitetty erillisessä taulukossa, vaikka nämä vaikutukset ovat osa hankkeen kokonaisilmastovaikutuksia.

18.10.2024

Tällaisille rajaukselle tulisi esittää selkeät perusteet. On myös huomioitava, ettei ilmastovaikutusten arviointia ole tehty koko elinkaaren osalta, sillä mm. tuulivoimalan raaka-aineiden hankinnasta, osien valmistuksesta sekä niiden kuljetuksesta muualla kuin hankealueella ja sen lähiympäristössä aiheutuvia vaikutuksia ilmastoon tai kierrätyksen päästöjä ei ole huomioitu arvioinnissa. On hyvä, että arviointiin sisältyviä epävarmuuksia tuodaan selostuksessa esiin.

YVA:ssa tunnistetut sopeutumistarpeet ja ilmastonmuutoksen riskit suunnittelualueeseen tulee huomioida myös kaavasunnittelussa. Myös haitallisten ilmastovaikutusten lieventämiskeinoja on syytä tarkastella hankkeen koko elinkaaren ajalta. Kaavamääräyksillä voidaan edistää massatasapainoa alueella, esim. asettamalla määräys *Alueella tulee suunnitelmallisesti kierrättää ja hyödyntää rakentamisessa muodostuvia maamassoja.*

Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema

Kaavan vaikutukset rakennettuihin kulttuuriympäristöihin ja maisema-alueisiin on arvioitu asianmukaisesti. Tuulimyllyjen määrän vähentymisen ja myllyjen korkeuden pienentymisen vuoksi vaikutukset arvokkaisiin kulttuuriympäristöihin ovat vähentyneet, eivätkä vaikutukset muodostu millään valtakunnallisesti tai maakunnallisesti arvokkaalla rakennetun kulttuuriympäristön tai maiseman alueella liian hallitseviksi. Kuitenkin suuria yhteisvaikutuksia muiden tuulivoimahankkeiden kanssa kohdistuu Kortemäen maakunnallisesti merkittävälle maisema-alueelle, sillä tuulivoimaloita näkyy lähimaisemassa useaan suuntaan. Mahdolliset yhteisvaikutukset tulevat heikentämään Kortemäen maisema-alueen arvoja.

Kaavassa on arvioitu, että Outokummussa sijaitsevaan "Outokummun vanha kaivosalue ja Keretin kaivostorni" -valtakunnallisesti merkittävään rakennettuun kulttuuriympäristöön vaikutuksia tuulimyllyillä ei ole. Kuitenkin alue käsittää myös korkealla kummun rinteessä olevan rikastamon ja kummun päällä olevan nostotornin. Näissä vierailee vuosittain tuhansia ihmisiä sekä matkailijoina sekä tapahtumakävijöinä. Lisäksi rikastamossa on kaksi pysyväisluontoista organisaatiota, joissa työskentelee ja opiskelee kokoaikaisesti henkilöstöä: Outokummun lukio ja Outokummun kaupungin työllisyyspalvelujen valmennusympäristö Kupari. Näkymävaikutukset kummun päälle ja rinteeseen olisi hyvä arvioida.

Kaavaselostuksessa on hieman virheellisiä tietoja. Sivulla 17 ja taulukossa 4–2, että Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, Heinäveden osa-alueessa (lainvoimainen 14.2.2024) Kortemäki on "kulttuuriympäristön ja/tai maiseman kannalta maakunnallisesti merkittävä alue" ja se on osoitettu kaavaan merkinnällä "ma". Tosiasiassa Kortemäki on maakunnallisesti merkittävä maisema-alue ja sen kaavamerkintä on ma/mm. Taulukosta 4–2 Luutsalon rajakivi tulee poistaa ja käsitellä vain luvussa 4.4.3 Arkeologinen kulttuuriperintö.

18.10.2024

Kuvissa (kartoissa) 4–7 ja 9–3 on virheellistä tietoa. Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, Heinäveden osa-aluekaavassa rakennettu kulttuuriympäristö ja maisemat on esitetty omina kokonaisuuksina omine kaavamerkintöineen. Heinäveden kohdalla sitä edeltävässä Etelä-Savon maakuntakaavassa maisemat ja rakennettu kulttuuriympäristö olivat saman merkinnän sisällä. Kuitenkin kartoissa esitellään edelleen Etelä-Savon maakuntakaavayhdistelmän kohteet Etelä-Savon kaavan terminologialla. Kuvat 4-7 ja 9-3 tulee laatia Pohjois-Karjalan voimassa olevan maakuntakaavan merkintöjen ja terminologian mukaisesti. Myös liitteen 9 kartoissa on syytä käyttää pelkästään Pohjois-Karjalan maakuntakaavojen aineistoja ja terminologiaa ja jättää pois Etelä-Savon maakuntakaavaan viittaavat merkinnät ja termit.

Kuvassa 4–7 keltaisella pallolla on esitetty "Merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, valtakunnallinen (PK)". Kartalta tätä merkintää ei löydy, eikä kaavaselostuksessa avata, mitä merkintä tarkoittaa. Tämä tulisi kertoa kaavaselostuksessa. Sinisellä pallolla on esitetty "Merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö, maakunnallinen (PK)". Tällä lienee osoitettu voimassa olevan maakuntakaavan rakennetun kulttuuriympäristön kohteita. Asia on avattava karttaan selkeämmin. Näiden kohteiden tilanne ei ole kuitenkaan kartassa ajantasainen, sillä Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 1. vaihekaavassa (2022) maakuntaan tuli huomattava määrä lisää rakennetun kulttuuriympäristön pistemäisiä ja alueellisia kohteita. Asia on korjattava karttaan. Oranssilla neliöllä on osoitettu "rakennusperintörekisterin" mukaiset suojelukohteet. Kyseessä on kahdella kirkkolailla suojellut kirkolliset rakennukset. Tämä tulee korjata karttaan.

Luontoasiat

Kaava-alueen luontoarvoja on selvitetty ja vaikutuksia arvioitu Korpivaaran tuulipuistohankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) yhteydessä. Osayleiskaavan laadinnassa on hyödynnetty YVA-menettelyn aikana tehtyjä luontoselvityksiä, jotka ELY-keskus on todennut pääosin riittäviksi. Merkittävimmät puutteet selvityksissä koskivat pienvesiä.

Kaavan vaikutuksia on tarkasteltu suhteessa alueen luonnonsuojelualueisiin, hankealueen luontotyypeihin, kasvillisuuteen ja eläinlajistoon. Selvitysten mukaan hankkeen merkittävimmät luontovaikutukset kohdistuvat muuttolinnustoon ja pesimälinnuston osalta erityisesti kaakkuriin. Myös luontodirektiivin tiukasti suojelemaan viitasammakkoon arvioidaan kohdistuvan kohtalaisia kielteisiä vaikutuksia. Kaavaehdotuksessa voimaloiden määrän pudottua yhdeksästä neljään hankkeen luontovaikutusten on arvioitu olevan kokonaisuudessaan lievemmat kaavaluonnoksen ratkaisuihin verrattuna.

Hankealueella sijaitsevat luonnonsuojelualueet ja selvityksissä todetut arvokkaat luontokohteet on merkitty kaavakartalle. Kohteiden luontoarvojen

18.10.2024

turvaamiseksi kaavamerkintöihin on liitetty asianmukaiset suojelumääräykset. Kaavaratkaisussa osoitetut voimalapaikat eivät sijoitu arvokkaille luontokohteille.

Kaavan yleisten määräysten mukaan kaavakarttaan merkityt luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat alueet on otettava huomioon tuulivoimaloiden sekä niiden huolto- ja rakentamisteiden ja maakaapeleiden sijoittamisessa. ELY-keskus korostaa, että erityisesti pienvedet ja niihin liittyvä luvanvaraisuus tulee huomioida ennen uusien teiden rakentamista ja maakaapeleiden sijoitusta. Puron tai noron luonnontilaan vaikuttavaa rakentamista ei saa toteuttaa ilman vesilain (587/2011) mukaista lupaa (VL 3:2 §) tai poikkeuslupaa pienvesiluontotyyppin vaarantamiskiellosta (VL 2:11 §).

Vaikutukset suojelualueisiin

Kaavaselostuksessa esitetyn arvion mukaan kaavalla on vaikutuksia kolmelle yksityiselle luonnonsuojelualueelle (Pykäläperän luonnonsuojelualue, Suomi100 (YSA238943), Louhelan luonnonsuojelualue (YSA207589) ja Pykäläsärkän luonnonsuojelualue (YSA207139)). Suoria vaikutuksia ei arvioida aiheutuvan, vaan vaikutukset ovat luonteeltaan välillisiä ja aiheutuvat melusta ja välkkeestä. Vaikutusten ei arvioida kohdistuvan alueiden suojeluperusteisiin. ELY-keskus pitää luotettavana kaavaselostuksessa ja YVA-selostuksessa esitettyä arviota, jonka mukaan hankkeella ei ole merkittäviä haitallisia vaikutuksia alueen luonnonsuojelualueisiin rakentamisen tapahtuessa riittävän etäisyyden päässä suojelualueista.

Vaikutukset luontotyypeihin ja kasvillisuuteen

Kaavaratkaisussa osoitetuille rakentamisalueille ei selvitysten perusteella sijoitu uhanalaisia luontotyypejä tai kasvilajeja, rauhoitettuja kasvilajeja, vesilain 2. luvun 11 §:n mukaisia vesiluontotyypejä, vesilain 3. luvun 2 §:n mukaisia luontotyypejä, tai metsälain 10 §:n mukaisen erityisen tärkeän elinympäristön määritelmän täyttäviä kuvioita. Kaavaratkaisun ei selostuksessa esitetyn mukaisesti arvioida aiheuttavan merkittäviä heikentäviä vaikutuksia arvokkaalle kasvillisuudelle tai huomionarvoisille luontotyypeille. Suojeltavat kohteet on kaavaratkaisussa huomioitu luonnon monimuotoisuutta turvaavin kaavamääräyksin.

Suunnittelualueen arvokkaimmat kohteet ovat pienvesiä kuten puroja ja suureunaisia metsälampia. Voimaloiden maanrakennustyöt saattavat lisätä nostoalueiden läheisiin ojiin ja puroihin kertyvää valuntaa ja kiintoaineskuormitusta sekä turvemaiden humus-, ravinne- ja rautakuormitusta. Vaikutusten on arvioitu olevan lyhytkestoisia ja rajoittuvan rakentamisen ajalle, eikä pintavesivaikutusten arvioida ulottuvan huomionarvoisiin luontokohteisiin. Myös uusilla teillä ja ojilla on arvioitu olevan vähäisiä vaikutuksia suunnittelualueen valuntaan ja vesitalouteen. Toimilla ei kuitenkaan

18.10.2024

katsota olevan merkittävää kuivatusvaikutusta alueen pienvesiin tai esimerkiksi suomuodostumiin.

Kaavaluonnoksesta kaavaehdotukseen voimaloiden määrä on vähentynyt, mikä tarvittavien rakentamistoimien vähentyessä vähentää suoraan myös muodostuvia vaikutuksia vesistöihin ja pienvesiin. Uusien tieosuuksien alle voi kuitenkin jäädä pienvesikohteita. Ennen rakentamistöiden aloitusta on syytä varmistaa pienvesien esiintyminen rakennettavilla alueilla ja selvittää niihin liittyvän vesilain mukaisen luvan tarve.

Vaikutukset luontodirektiivin liitteen IV lajeihin

YVA-menettelyn aikana on tehty luontoselvityksiä kohdennetusti niistä eliöryhmistä, joihin on arvioitu kohdistuvan vaikutuksia. Selvityksiä on tehty mm. hankkeen kannalta tärkeiksi arvioiduista, tiukkaa suojelua edellyttävistä luontodirektiivin liitteen IV (a) mukaisista lajeista kuten liito-oravasta, viitasammakosta ja lepakoista.

Selvityksissä ei ole tehty havaintoja liito-oravan esiintymisestä hankealueella. Liito-oravaselvityksen perusteella alueella esiintyy vain vähän lajille soveltuvia elinympäristöjä ja suunnittelualueelta tunnistettiin suojelualueiden ulkopuolelta vain kaksi liito-oravalle mahdollisesti soveltuvaa elinympäristökuviota, eikä niille kohdistu rakentamista. Kaavaluonnokseen nähden kaavaratkaisun vaikutukset liito-oravaan ovat lievemmat, sillä voimaloita toteutetaan vähemmän, joten yhtenäisen metsäalueen pirstoutuminen on vähäisempää. Kaavaratkaisulla ei arvioida olevan vaikutusta liito-oravaan. YVA-menettelyn perustellussa päätelmässä on kuitenkin todettu, ettei kaikille suunnitelluille voimalapaikoille ole tehty maastotarkastusta liito-oravan esiintymisen selvittämiseksi. Ilmakuvatarkastelun ja hankkeesta tehdyn kasvillisuusselvityksen perusteella kaikki voimalapaikat ovat Murhimäkeä lukuun ottamatta lajin elinympäristöiksi huonosti soveltuvia. Ennen voimalapaikan T1 rakentamisen aloittamista lajin esiintyminen on syytä varmistaa alueella.

Suunnittelualueella on todettu olevan kolme viitasammakon lisääntymis- ja levähdyspaikkaa (Haukilampi sekä Ylimmäinen ja Alimmainen Riihilampi) sekä neljä potentiaalista lisääntymisaluetta. Kaavaluonnokseen nähden kaavaehdotuksen mukaisen ratkaisun vaikutukset viitasammakkoon ovat lievemmat, sillä vain neljä voimalaa toteutetaan, eivätkä lajin lisääntymis- ja levähdyspaikat sijoitu niiden vaikutusalueelle. Myöskään viitasammakoiden potentiaalsiin lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin ei kohdistu vaikutuksia.

Selvityksen mukaan hankealueella esiintyy lepakoita, erityisesti Haukilammen ja Alimmaisen Riihilammen alueilla, jotka ovat lepakoiden saalistusalueita. Lepakoiden esiintyvyys suunnittelualueella on kuitenkin vähäistä, eikä alueella ole havaittu luonnonsuojelulain (9/2023) tarkoittamia

18.10.2024

lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Neljän voimalan hankkeen arvioidaan aiheuttavan lepakoille matalan törmäysriskin, eikä sillä ole merkittävää vaikutusta paikallisiin lepakkopopulaatioihin.

Vaikutukset suurpetoihin

Hankkeen vaikutuksia on arvioitu myös suurpetoihin. Suunnittelualueella ja sen ympäristössä on tehty havaintoja karhuista, ilveksistä, susista ja ahmoista. Näistä muut paitsi ahma ovat luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja. Tuulivoimaloiden rakentaminen voi johtaa lajien elinympäristöjen pirstaloitumiseen ja ekologisten käytävien katkeamiseen. Tuulivoimapuisto voi siten vaikuttaa suurpetojen elinympäristöjen käyttöön, mutta vaikutusten on arvioitu olevan vähäisiä verrattuna tehometsätalouden vaikutuksiin. Rakentamisen ja toiminnan alkuvaiheessa suurpedoille aiheutuvat häiriöt voivat olla merkittävämpiä, mutta niiden arvioidaan vähenevän ajan myötä. Tutkimustietoa tuulivoimalatoiminnan vaikutuksista suurpetoihin on toistaiseksi kuitenkin vähän, joten vaikutusten arviointiin liittyy epävarmuutta.

Linnustovaikutukset

Kaavaselostuksen mukaan tuulipuiston merkittävimmät linnustovaikutukset kohdistuvat alueella esiintyvään kaakkuriin ja metsoon. Linnustoon kohdistuvien vaikutusten merkittävyys pesimälinnuston osalta arvioitiin YVA-arviointiselostuksessa kokonaisuudessaan vähäiseksi kielteiseksi, mutta hankealueella pesivään kaakkuriin sekä metson elinympäristöön suureksi kielteiseksi. Kaavaehdotuksessa voimaloiden määrä on pienempi, mutta kaakkuriin kohdistuu kuitenkin edelleen häiriövaikutuksia sekä kohonnut törmäysriski. Kaavaluonnokseen nähden kaavaratkaisun vaikutukset kaakkuriin on kuitenkin arvioitu jäävän lievemmiksi, sillä kolmea kaakkurilampien lähelle suunniteltua voimalaa (T3, T4 ja T5) ei toteuteta.

Hankkeen arvioidaan aiheuttavan häiriövaikutuksia toiseen suunnittelualueella sijaitsevaan metson soitimeen. Kyseiseen soidinpaikkaan ei kohdistu rakentamista, mutta läheinen voimala aiheuttaa soitimeen häiriövaikutuksia voimalan sijoituessa noin 500 metrin päähän. Lieventämistoimenpiteinä voimalaa on suositeltu siirrettäväksi vähintään 800 metrin päähän soitimesta.

Korpivaaran tuulivoimahankkeen YVA-menettelyssä kaavaluonnoksen mukaisen hankevaihtoehdon (VE1, 9 voimalaa) arvioitiin aiheuttavan merkittäviä kielteisiä vaikutuksia muuttolinnustoon, koska alueen on todettu sijoittuvan varsinkin valkoposkihanhiiden, petolintujen ja kuikkien tärkeän muuttoreitin välittömään läheisyyteen ja hankealueen koillispuolella sijaitsee myös tärkeä lintujen levähdys- ja ruokailualue (Viinijärven-Outokummun pellot, FINIBA-alue). Tuulipuiston aiheuttaman törmäyskuolleisuuden ja estevaikutuksen arvioitiin kuitenkin olevan vähäistä ja kohdistuvan vain pieneen

18.10.2024

osaan kyseisten lajien populaatioita. Kaavaehdotuksen mukainen ratkaisu saattaa edelleen aiheuttaa kielteisiä vaikutuksia muuttolinnustoon, mutta pienempi tuulivoimaloiden määrä todennäköisesti vähentää törmäysriskiä.

Vaikutukset Natura-alueeseen

Tuulivoimahankkeen vaikutuksia on arvioitu erikseen hankealueen pohjoispuolella sijaitsevaan Sysmäjärven Natura-alueeseen (FI0700001), joka on merkittävä linnustonsuojelukohde ja lintujen muutonaikainen levähdysalue. Vaikutuksia Natura-alueeseen on tarkasteltu YVA-selostuksen liitteenä olevassa Natura-arvioinnin tarveharkinnassa. Sen mukaan hankkeesta aiheutuisi Sysmäjärven Natura-alueen suojeluperusteena oleviin, hankealueen kautta muuttaviin lajeihin vähäinen kielteinen vaikutus. Tarveharkinnan johtopäätöksenä on kuitenkin todettu, ettei hanke todennäköisesti merkittävästi heikennä niitä Natura-alueen luontoarvoja, joiden suojelemiseksi alue on valittu Natura 2000 - verkostoon, eikä luonnonsuojelulain 65 §:n mukaista varsinaista Natura-arviointia siten ole nähty tarpeelliseksi. ELY-keskus on arvioinnista antamassa lausunnossaan yhtynyt Natura-tarveharkinnassa esitettyyn johtopäätökseen.

Lausunnon on esitellyt maankäyttöasiantuntija Tarja Pirinen ja ratkaissut alueidenkäytön johtava asiantuntija Juha-Pekka Vartiainen. Lausunnon valmisteluun ovat osallistuneet lisäksi luonnonsuojelun johtava asiantuntija Saara Heräjäjärvi, maankäyttöasiantuntija Pekka Piiparinen ja ilmasto- ja kiertotalousasiantuntija Kukka-Maaria Hamunen. Asiakirja on hyväksytty sähköisesti ja merkintä hyväksynnästä on asiakirjan lopussa.

Jakelu

Liperin kunta, kaavoitus

Tiedoksi

Pohjois-Karjalan alueellinen vastuumuseo
Pohjois-Savon ELY-keskus, liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue
Pohjois-Karjalan maakuntaliitto